

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद दुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईं
फैसला

२०७८।०७९ सालको निर्णय नं. ३१९

पुनरावेदन नं.०७५-RB-०१३४

मुद्दा:- आयकर (२०७०/०७१) ।

महालक्ष्मी सोल्भेन्ट एण्ड रिफाईनरी प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०३७६९३४५) } पुनरावेदक
को तर्फबाट ऐ. को अख्तियार प्राप्त अध्यक्ष संचालक वीरेन्द्र कुमार संघई.....१

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी
श्रीमान महानिर्देशकज्यू, आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट.....१

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय : ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी : प्रमुख कर प्रशासक श्री बलराम रिज्याल
शुरु निर्णय मिति : २०७४/४/३२

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान अधिवक्ता श्री सीताराम अग्रवाल
: विद्वान अधिवक्ता श्री विकास अग्रवाल
: विद्वान अधिवक्ता श्री विकास अग्रवाल
प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उप-न्यायाधीवक्ता श्री दिपक भण्डारी

करदाता महालक्ष्मी सोल्भेन्ट एण्ड रिफाईनरी प्रा.लि. को आयकर (आ.व. ०७०/०७१)
का सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४/४/३२ मा

भएको निर्णय उपर प्रशासकिय पुनरावलोकनका लागि आन्तरिक राजस्व विभागमा मिति २०७४/७/१ मा निवेदन दिएकोमा आयकर ऐन, २०५८ दफा ११५(८) बमोजिमको समयभित्र निर्णय हुन नसकेको भनि आन्तरिक राजस्व विभागलाई सूचना दिई सो उपर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) बमोजिम करदाताको तर्फबाट परेको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतको करदाता महालक्ष्मी सोलभेन्ट एण्ड रिफाईनरी प्रा.लि.ले आ.व. २०७०/०७१ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा, ९६ अनुसार रु. १९,०८,६१,१४२।५९ नोक्सानी कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७१/०९/२० मा विवरण पेश गरेको ।
२. उक्त आ.व. को लागि ठूला करदाता कार्यालयबाट कर परीक्षण हुँदा करदाताबाट पेश हुन आएको आय विवरण र सो साथ संलग्न कागजात, फाँटबारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतका आधारमा विश्लेषण गर्दा प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०७०।०७१ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम समावेश नगरेको तथा कट्टी गर्न नपाउने खर्च दावी गरेकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि संशोधित नोक्सानी रु. ११,३७,४९,०२०।७१ कायम गर्नुपर्ने भएकोले उल्लेखित बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ (६) बमोजिम विस्तृत व्यहोरा खुलाई ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७४/०३/२५ मा सूचना जारी भएको ।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४/०३/२५ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७४/०४/०३ मा बुझी लिएको ।
४. करदाताले मिति २०७४/०४/०३ मा बुझी लिएको सूचनाको जवाफ ठूला करदाता कार्यालय समक्ष मिति २०७४/०४/१६ मा पेश गरेको ।
५. करदाताले आ.व. २०६९।०७० को नोक्सानी भनी रु. १७,४०,९१,३३०।६२ लाई आ.व. २०७०।०७१ को करयोग्य आयबाट कट्टी गरेको तर यस कार्यालयबाट मिति २०७४।०२।०७ को निर्णयबाट आ.व. २०६९।०७० को लागि संशोधित करयोग्य नोक्सानी रु. १,४६,३९,८१५।७१ कायम भएकोले फरक रकम रु. ५,९४,५१,५१४

।९१ आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार नेक्सानी कट्टी नपाउने, आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ अन्तर्गत व्याज खर्चलाई खर्च कट्टीको रूपमा लिन पाउन व्यवसायको आय आर्जनमा श्रृजना भएको ऋण हुनुपर्ने व्यवस्था भएकोमा कारखाना संचालनमा नभएको अवधिमा कुनै पनि ऋण तथा सो मा सृजित व्याज आय आर्जनसँग सम्बन्धित आ.व. भित्रको नदेखिएकोले कारखाना संचालनमा नआएको अवधिको गणना गरिएको व्याज रकम रु. ६९,७०,३७९।७६ ऐनको दफा १४ अन्तर्गतको खर्च कट्टी रूपमा दावी गर्न नमिल्ने भन्ने समेत आधार लिई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गरी करदातालाई सूचना दिने भनी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४/४/३२ मा खडा भएको निर्णय पर्चा।

६. करदाताले ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७४/४/३२ मा भएको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझाई प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७४।७।१ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा निवेदन पेश गरेकोमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५(८) बमोजिम ६० दिनभित्र निर्णय गरि सक्नुपर्नेमा सो नभएको कारणबाट ऐ.ऐनको दफा ११५(९) बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागलाई जानकारी दिई म्यादभित्र यस राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गरेको।
७. हास दावी सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ ले व्यवस्था गरेको तथा व्यवसाय संचालनमा नरहेको अवस्थामा हास खर्च दावी गर्न नपाउने भन्ने कहीँकतै उल्लेख नभएको अवस्थामा संचालनमा रहँदा वा नरहँदा दुवै अवधिको हास मिन्हा हुनु पर्ने हुन्छ। करदाताको उद्योगले पनि आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिहरूको समुहगत रूपमा ऐनले निर्दिष्ट गरेको हासकट्टी दर बमोजिम हासकट्टी गरी खर्च दावी गरी उक्त रकमको विवरण कर परीक्षणको समयमा विपक्षी कार्यालयमा पेश गरिएको अवस्थामा विगत आर्थिक वर्षहरू देखिनै प्रयोगमा आईरहेको हासयोग्य सम्पत्तिहरूको हास खर्च अमान्य गरिनु ऐन, नियमसम्मत नहुने कारण सम्पूर्ण हास रकम आयकर, २०५८ दफा १९ बमोजिम मिन्हा गराई पाउँ। व्याज खर्च पनि उद्योगको अप्रत्यक्ष खर्च हुने तथा उद्योगले व्यवसायिक, प्रयोजनको निमित्त उद्योगको स्तरोन्नती, र व्यापार अभिवृद्धि गर्न विभिन्न वित्तिय संस्थाहरूबाट ऋण सुविधा उपभोग गर्ने गर्दछ। प्रस्तुत आ.व. मा उद्योगले चालु पूँजीकर्जा अर्थात् जिन्सी व्यापार मौज्जात, व्यापारीक तथा अन्य प्राप्त रकम तथा पेशकी सापटि, अग्रिम भुक्तानीको निमित्त चालु पूँजि कर्जा लिएर रु.६९,७०,३७९।७६ बैंक व्याज भुक्तानी गरेको अवस्था हो, आयकर ऐन २०५८ को दफा १४ बमोजिम खर्च दावी गरेको अवस्थामा सो तर्फ विवेचना नगरी **व्याज खर्च रु.६९,७०,३७९।७६ अमान्य हुने गरी**

गरिएको निर्णय त्रुटिपूर्ण रहेको छ । त्यसैगरी प्रशासनिक प्रयोजनका खर्चहरूको निर्धारण उद्योगले गर्ने उत्पादन वा बिक्री संग हुने गर्दैन साथै बिक्री तथा उत्पादन कार्यसंग सम्बन्ध समेत नराखे हुँदा अप्रत्यक्ष खर्चहरू उद्योग संचालनमा रहेता पनि वा नरहेको अवस्थामा पनि नियमित रूपमा भई रहने हुन्छ। यस्ता प्रकारका स्थायी खर्चहरूको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ मा समेत सम्बन्धित आर्थिक वर्षको व्यवसाय संग सम्बन्ध राखे अप्रत्यक्ष खर्चको गणना गरी खर्च दावी गरिनु पर्ने प्रष्ट उल्लेख भएको र ऐनको परिधिभित्र रही भएका प्रशासनिक खर्चहरू वापतको रकम अमान्य गर्नुपर्ने कारण समेत नभएको कारण उल्लेखित प्रशासनिक खर्च दावी रकम ऐनको दफा १३ बमोजिम छुट दिनु पर्नेमा बिपक्षी कार्यालयबाट खर्च कट्टी दावी नदिने गरी भएको निर्णय त्रुटिपूर्ण हुँदा सो बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको करदाताले यस न्यायाधिकरण समक्ष मिति २०७५।८।१८ मा दर्ता गरेको पुनरावेदन पत्र।

८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७६/५/४ मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र, प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालयबाट प्राप्त हुन आएको शुरु मिसिल लगायतका अन्य कागजातहरू समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक करदाता महालक्ष्मी सोल्भेन्ट एण्ड रिफाईनरी प्रा.लि.का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ताहरू श्री सीताराम अग्रवाल, श्री विकास अग्रवाल र श्री विकल्प अग्रवालले ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा सो आदेश बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थीहरूका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीले ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय समेत विधिसम्मत रहेको हुँदा शुरु कर कार्यालयको निर्णय सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।
१०. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फका विद्वानहरूबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको जिकिर पुग्न सक्छ, सक्दैन भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

११. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले पुनरावेदक करदाताले राखुपर्ने धरौटीको विषयमा फरक राय व्यक्त गर्नुभएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्नतर्फ विचार गर्नुपर्ने हुन आयो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिएको कार्यालयमा भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था सम्बन्धमा मिसिल संलग्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको संशोधित कर निर्धारण आदेश पर्चाबाट करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कायम गरेको करयोग्य आयमा लागेको कर रकम शून्य रहेकोमा विपक्षी ठुला करदाता कार्यालयले शुल्क वापत रु. ५,०००।- निर्धारण गरेको र करदाताबाट अग्रिम रूपमा कुनैपनि परिमाणको रकम दाखिला गरेको देखिदैन। पुनरावेदक करदाताको प्रस्तुत मुद्दाका सम्बन्धमा विवादित रकम रु. ५,०००।- भएकोमा मिसिल संलग्न भौचर नं. ०४७१३७१० को राजस्व शीर्षक नं. १११२३ मा रु. ५,०००।- (पाँच हजार रुपैयाँ) दाखिला गरेको देखिन्छ। विवादित कर रकमको ५०% धरौटी रकम दाखिला गरेको अवस्थामा मुद्दा दर्ता गर्न मिल्ने कानूनी प्रावधान रहेको अवस्थामा विवादित कर रकमको शत प्रतिशत रकम राजस्व शीर्षक अन्तर्गत दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गरेको देखिँदा धरौटी खातामा जम्मा नगरेको भन्ने कारणले मात्र पुनरावेदक करदाताबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) ले निर्दिष्ट गरेको कानूनी व्यवस्था परिपालना नभएको भन्न न्यायोचित हुने देखिएन।

१२. अब करदाताले लिएको पुनरावेदन जिकिरतर्फ विचार गर्दा, पहिलो पुनरावेदन जिकीर हास खर्च अमान्य गरेको विषयमा लिएको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताको हकमा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको निर्णयमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ मा व्यवसायको आय आर्जन गर्न सो वर्षमा आफ्नो स्वामित्वमा रहेको वा प्रयोग गरेको हासयोग्य सम्पत्तिको हास वापतको खर्च कट्टी गर्न पाउने व्यवस्था रहेकोमा आ.व. २०७०।०७१ मा करदाताको उद्योग वर्ष भरी नै संचालनमा नरहेकोले उद्योगको आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सम्पत्ति आय आर्जनको लागि उत्पादन लगायत अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग नभएको हुँदा प्रयोगमा नआएको अवधिको हास खर्च ऐनको दफा १९ मा भएको व्यवस्था अनुसार आ.व.०७०।०७१ को हास खर्च कट्टा दावी गर्न नमिल्ने कारण

करदाताले यस आ.व.मा. पुरै आ.व. भरी संचालनमा नआएको अवधि समेतको हास खर्च गणना गरी रु.५३,१५,३५९।५९ खर्च दावी गरेको कारण ऐनको दफा १९ अन्तर्गत खर्चको रूपमा मिन्हा दिन नमिल्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ। करदाताले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिहरूको समुहगत रूपमा ऐनले निर्दिष्ट गरेको हासकट्टी दर बमोजिम हासकट्टी गरी खर्च दावी गरी उक्त रकमको विवरण परीक्षणको समयमा विपक्षी कार्यालयमा पेश गरिएको अवस्थामा विगत आर्थिक वर्षहरू देखिनै प्रयोगमा आईरहेको हासयोग्य सम्पत्तिहरूको हास खर्च अमान्य गरिनु ऐन, नियमसम्मत नहुने कारण सम्पूर्ण हास रकम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिम मिन्हा पाउनु पर्ने भन्ने पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ को उपदफा (१) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो व्यवसाय वा लगानीबाट सो व्यक्तिको आय आर्जन गर्न सो बर्षमा आफ्नो स्वामित्वमा रही प्रयोग गरेको हासयोग्य सम्पत्तिको हास भए बापत अनुसूची-२ बमोजिम हास खर्च कट्टी गर्नु पर्नेछ।" भन्ने व्यवस्था रहेको पाईन्छ। उल्लिखित कानूनी व्यवस्था बमोजिम कुनै आर्थिक बर्षमा कुनै व्यक्तिले हासयोग्य सम्पत्तिको हास भए बापतको हास खर्च दावी गर्न त्यस्तो हासयोग्य सम्पत्ति उक्त व्यवसायको आय आर्जनको कार्यमा प्रयोग भएको हुनुपर्ने हुन्छ। पुनरावेदक करदाताको आ.व. २०७०।०७१ मा व्यवसाय संचालन भएको देखिदैन। यस अवस्थामा कुनै किसिमको आय आर्जनको कार्यमा उक्त हासयोग्य सम्पत्तिको प्रयोग समेत नभएको कारणबाट पुनरावेदकले माग गरेको सम्पत्तिको हास खर्च कट्टी दावी तर्कसंगत नदेखिँदा यस सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय मिलेकै देखिन आयो ।

१३. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर व्याज खर्च सम्बन्धी रहेको देखिन्छ। करदाताले व्याज खर्च पनि उद्योगको अप्रत्यक्ष खर्च भएको, उद्योगले व्यवसायिक प्रयोजनको लागि उद्योगको स्तरोन्नती र व्यापार अभिवृद्धि गर्न विभिन्न वित्तीय संस्थाहरूबाट ऋण सुविधा उपभोग गर्दै आएको, बैंकको व्याज उद्योग संचालनमा नरहेको अवस्थामा समेत निरन्तर सृजना हुने हुँदा बैंकलाई भुक्तानी गरेको व्याज रकम रु. ६९,७०,३७९।७६ लाई आयकर ऐन २०५८, को दफा १४ अन्तर्गत व्याज खर्च कट्टीको रूपमा लिन पाउनु पर्ने भन्ने विषय पुनरावेदनमा उठान गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय बर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आयको गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो व्यक्तिको व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यका लागि सिर्जना भएको ऋण दायित्व अन्तर्गत सो बर्षमा लागेको सबै ब्याज कट्टी गर्न पाउनेछ" भन्ने व्यवस्था उल्लेख भएको देखिन्छ। उल्लिखित प्रावधान अनुसार व्याज खर्च दावी गर्नका लागि कुनै पनि ऋण जुन व्यवसायमा आय आर्जन गर्ने कार्यमा प्रयोग भएको छ त्यस्तो ऋण दायित्व बापत सिर्जित

व्याज खर्च मात्र कट्टी गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताको आ.व. ०७०।०७१ मा व्यवसाय संचालनमा नरहेको र व्यवसायबाट कुनै आय आर्जन समेत भएको देखिदैन। यस अवस्थामा उक्त ऋण रकम करदाताको व्यवसाय प्रयोजनार्थ खर्च भएको मात्र मिल्ने अवस्था रहदैन। तसर्थ कारखाना संचालनमा नभएको अवधिमा कुनै पनि ऋण तथा सोमा सृजित व्याज आय आर्जनसंग सम्बन्धित आ.व. भित्र नदेखिएकोले कारखाना संचालनमा नआएको अवधिको गणना गरिएको व्याज रकम रू. ६९,७०,३७९।७६ ऐनको दफा १४ अन्तर्गत खर्च कट्टीको रूपमा दावी गर्न मिल्ने नदेखिने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिन आयो।

१४. करदाताको अन्तिम पुनरावेदन जिकीर प्रशासनिक खर्चलाई मान्यता नदिएको सम्बन्धमा रहेको पाईन्छ। करदाताले चालु आ.व. मा सो शिर्षक अन्तर्गत दावी गरेको रकम रू.५३,७४,८६,७६२।- संचालनमा नआएको कारण आय आर्जनमा प्रयोग नभएकोले सो अवधिको खर्च रू. ५३,७४,८६,७६२।- ऐनको दफा १३ अनुसार खर्च कट्टी दिन मिल्ने नदेखिने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण आदेश भएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ मा कुनै व्यक्तिले कुनैआय बर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनका लागि यस ऐनको अधिनमा रही कारोवारसँग सम्बन्धित (क) सो आय बर्ष भएका, (ख) सो व्यक्तिबाट भएका र (ग) व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएका खर्चहरूमात्र कट्टी गर्न पाउने भन्ने व्यवस्था उल्लेख भएको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताको उद्योग व्यवसाय आ.व.०७०।०७१ मा वर्ष भरी नै संचालनमा नरहेकोले उक्त अवधिमा उक्त शिर्षक अन्तर्गत दावी गरिएको खर्च व्यवसायको आय आर्जन हुने कार्यमा प्रयोग भएको भन्न मिल्ने देखिदैन। यस अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ अनुसार दावी गरेको रकम रू.५३,७४,८६,७६२।- व्यवसाय संचालनमा नआएको कारण आय आर्जनमा प्रयोग नभएकोले खर्च अवधिको उक्त रकम ऐ. ऐनको दफा १३ अनुसार खर्च कट्टी दिन नमिल्ने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय कानूनसम्मत नै रहेको देखिन आयो।

१५. तसर्थ: माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट पुनरावेदक करदाता श्री महालक्ष्मी सोलभेन्ट एण्ड रिफाईनरी प्रा.लि.(स्थायी लेखा नं. ३०३७६९३४५) को आ.व. २०७०/०७१ को ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति २०७४।४।३२ मा भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सकदैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनु।
२. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
३. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
४. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईको फरक राय

१. यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट भएको मिति २०७४।०४।३२ को निर्णय सो निर्णय उपर आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७४।७।१ मा दिएको निवेदनको ६० दिन भित्र निर्णय नभएकोले शुरु ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय उपर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा दर्ता गर्दा आयकर ऐन २०५८ को दफा १०२ अनुसारको च.नं. ५९९ मिति २०७४।५।०२ को संशोधित कर निर्धारणको सूचना पत्रमा उल्लेख भएको नोक्सानीमा फरक परेको करयोग्य आय रु.७,७१,१२,१२१।८८ को उद्योगको करयोग्य आयमा लाग्ने करको दर २० प्रतिशतले हुने विवादित कर रु.१,५४,२७,४२४।३८ को पचास प्रतिशतले हुने पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रु.७७,१३,७१२।१९ दाखिला नगरेको अवस्थामा धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन समेत नगरी सेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७५।०८।१८ मा पुनरावेदन दर्ता गरेको देखियो।

२. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ । १४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरूमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरूको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौट र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारणमा गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरूको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो । प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त

पत्रहरूमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरू भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन। प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेबिट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्डमै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो ।

३. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकूल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

- ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।
४. प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनि प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फका विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री सिताराम अग्रवाल र श्री विकास अग्रवालबाट निर्धारित गरेको तोकिए अनुसारको रकम अग्रिम दाखिला भएकोले सोको आधारमा पुनरावेदन दर्ता भएको हो भन्ने बहस र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको ५० प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको देखिएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।
५. करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरू हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।
६. मिसिल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७४।७।१ निवेदन दिँदा विवादरहित कर रु.०।- र विवादित कर रु.५०००।- को २५ प्रतिशतले हुने रु.१,२५०।- समेत रु.१२५०।- दाखिला गर्नु पर्नेमा सो गरेको देखिएन। ऐ. ऐनको दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति पश्चात राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न विवादित करको पचास प्रतिशतले हुने रु.७७,१३,७१२।१९ धरौटी दाखिला भौचर मिसिल सम्लग्न नदेखिएकोले रु.७७,१३,७१२।१९ धरौटी नपुग भएको देखिन आयो ।
७. राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय

पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिने। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफ्टवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनि गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

८. आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम शुरु कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।

९. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा "राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाऊँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ" भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ" भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरूका

आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐ ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि बढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११. सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिद्धान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।

१२. उल्लिखित सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१।६२) र माथि उल्लिखित रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा भएको फैसलाका आधारमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए बमोजिमको रकम दाखिला गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावेदन लाग्ने र राजस्व न्यायाधिकरण

ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी जम्मा गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णयको विरुद्धमा राजस्व न्यायाधिरणमा मुद्दा लाग्ने व्यवस्था भएकोले ऐनमा स्पष्ट रूपमा तोकिएको र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसलामा उल्लेख भए अनुसार नै प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन कर रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न धरौटी रकम दाखिला भएको प्रमाण संलग्न गराएर मात्र दर्ता प्रकृत्या अगाडि बढाउनु पर्ने देखिन्छ। अतः सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) “प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहाय बमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन” भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप निर्धारित (विवादित) कर रु.१,५४,२७,४२४।३८ को पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रु.७७,१३,७१२।१९ दाखिला गरेको नदेखिएकोले धरौटी दाखिलाको सकल बैक भौचर वा निस्सा १५ दिनभित्र पुनरावेदकलाई दाखिल गर्न लगाई सो आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा उक्त मेरो रायमा असहमति जनाउँदै माननीय अध्यक्ष र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.७७,१३,७१२।१९ धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको प्रस्तुत मुद्दामा गरिएको फैसलाको राय ठहरमा सहमत हुन सकिएन।

१३. अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं.०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नु पर्ने औचित्य नै नभएकोले प्रस्तुत मुद्दामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट “पुनरावेदक करदाता श्री महालक्ष्मी सोलभेन्ट एण्ड रिफाईनरी प्रा.लि.(स्थायी लेखा नं. ३०३७६९३४५) को आ.व. २०७०/०७१ को ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति २०७४।४।३२ मा भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन

जिकिर पुगन सकदैन। " भनि सुरु निर्णय सदर हुने गरी भएको फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:-

१४. यसमा स्थायी लेखा नं ३०३७६९३४५ भएका पुनरावेदक करदाता महालक्ष्मी सोल्भेन्ट एण्ड रिफाइनरी प्रा.लि. बाराले आयकर (२०७०/०७१) को कर निर्धारण सम्बन्धमा यस न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी नोक्सानीमा फरक परेको कर योग्य आय रु.७,७१,१२,१२१।८८ को हुने कर बाहेक पनि रु. २५००। दाखिला गरेको देखिएन । अतः ऐ दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार थप निर्धारित (विवादित) कर रु.५,०००।- को पचास प्रतिशतले हुने रु.२,५००।- धरौटी नराखी लाग्नै नसक्ने पुनरावेदन दर्ता भएको प्रस्तुत मुद्दाको तथ्यभित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुपर्ने औचित्य नभएको अवस्थामा माननीय अध्यक्ष तथा राजस्व सदस्यबाट शुरु निर्णय सरदर सदर हुने गरी भएको फैसलामा सहमत हुन सकिएन । प्रस्तुत पुनरावेदन राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी नराखेको कारण दर्ता गर्दा कै बखत देखि नै खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुगन सकदैन ।

(पुष्प प्रसाद गुरागाईं)
लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: प्रमोद रिजाल

ईति सम्बत् २०७९ साल असार २० गते रोज २ शुभम् -----

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने राजस्व सदस्य:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप